

ROMANIA LIBERA

APARE IN TCTE ZILELE

ABONAMENTE:

In Capitală: Pentru 1 an 30 lei; 6 luni 15 lei; 3 luni 8 lei.
In Districte: " 1 an 36 lei; 6 luni 18 lei; 3 luni 10 lei.
In Străinătate: " 1 an 48 lei; 6 luni 24 lei; 3 luni 12 lei.

Director: D. AUG. LAURIAN

Pentru Abonamente, Anunț și Reclame a se adresa:

In România: La administrație, Passajul Român, No.5, București; și la corespondenții ziarului din județe.
In Paris: La Société Havas, place du Bourse, 8.
In Viena: La Heinrich Schalek, 1, Wallzeile, 14, Bil central de anunțuri pentru Austro-Ungaria.
In Hamburg: La Adolf Steiner, Gänsemarkt, 58, Biurocentral de anunțuri pentru Germania.

ANUNCIURILE:

Linia mică pe pagina IV ..... 30 bani.
Reclame pe pagina II-a 5 lei. — Reclame pe pagina III-a 2 lei.
Scrisorile nefrancate se refuză. — Articolul nepublicat nu se înapoiă.
Pentru inserții și reclame, redacțiunea nu este responsabilă.

STIRI TELEGRAFICE

din ziarele străine

Münich, 8 Iunie.

In zilele acestea a fost mai multe conferințe între miniștri, precum și cu printul Luitpold. Se așteaptă în curând demersuri hotărîtoare. Se vorbește, că proclamarea regenței se va face săptămâna asta.

Belgrad, 8 Iunie.

Scizunica în tabăra partidelor radicale este deplină. Samouprava organu adversarilor fuziuni, declară astăzi de fapt îndeplinită ruptura între partizanii lui Odick și partida radicală. — Arestările făcute în Obrenovatz și altele sunt calificate de Samouprava de arbitrarități ale funcționarilor, căci cei arătași aveau să fie martori contra acestor funcționari la cercetarea în privința agitaționilor electorale.

Belgrad, 7 Iunie.

In interiorul țării se ivesc bande de tilhări, care jefuesc pe comersanți și pe preoți. Ceata cea mai mare este din districtul Baceak având de căpitanii pe frajii Soldatovici. Aceștia aveau omorit pe comersantul Victoriei și a comis și alte tilhării. Guvernul a urcat premiul pe capetele frajilor Soldatovici de la 200 la 5000 galbeni de cap. De aci a plecat un detasament de jandarmerie la Baceak să urmărească banda.

Bernă, 7 Iunie.

Consiliul federal invită guvernele intereseate la o nouă conferință, ce va fi la 25 Septembrie în Bernă, pentru protegerea proprietății literare și artistice.

Londra, 2 Iunie.

In toate sferele politice nu se discută altceva, de către înfringerea suferită de Gladstone. Guvernamentalii asigurău încă ieri seară, că guvernul va fi învins, pe când Chamberlain a prevăzut absolut exact numărul voturilor majorității.

In Irlanda lumea e foarte iritată de cădereea bălului irlandez. Din contra în Ulster domnește un entuziasm selbatic: se aprind focuri de buncie; muzici cutreieră orașul; orgulele din catedrala de la Londonderry înnoiează ariile cele mai vesele.

Pall Mall Gazette scrie: Am fost bătuți, și acum trebuie să căutăm securitatea să prefacem această înfrângere într-o victorie. — Din contra, foaia conservatoare Saint-James' Gazette triumfă și zice, că totuși Engleșii bun trebue să se felicite că a dispărut definitiv bilul de imbucătărire a țării.

Astăzi se ține un consiliu de miniștri. Toți cred că Gladstone va disolva Parlamentul și va procede imediat la noi alegeri.

Bruxela, 8 Iunie.

La alegerile de astăzi liberalii aveau învinși și au pierdut unsprezece mandate. Numai Frére-Orban a fost ales în Liege și Bara în Tournai. In Gand s'să ales opt clericali, în căt acum influența liberalilor e paralizată acolo pentru mulți ani. Niciodată Belgia n'a avut o Cameră clericală ca cea viitoare. Ziua de astăzi ar trebui să fie o lecție pentru partida liberală de a se fieri de deshinării în propria sa tabără și a lupta cu puteri unite contra regimului clerical.

Pesta, 8 Iunie.

Ieri a fost de asemenea turburări serioase prin strădele Capitalei. Poliția n'a fost în stare să ție piept pretutindeni cu turburători, cără dodeă cu pietre. După trei soameuni de a se fmprăștia, mulțimea a reșpus cu o plăiere de pietre; când apoi armata a înaintat cu baioneta în marș gimnastic, mulțimea a fugit în toate părțile, spre a se grăbi prin alte străzi. Mulți oameni de aici au fost răniți; insuși comandanții Bornemissa au primit două lovituri. Într-o stradă s'a declamat o poesie umoristică, dedicată generalului Ianski. Liniștea s'a putut restabili numai pe la 2 ore noaptea.

Triest, 8 Iunie.

Matrozul Maletici, care s'a bolnăvînt ieri, a murit astăzi. La 7 ore seara i s'a facut autopsia; și asistat patru medici, care au declarat unanim, că Maletici a murit de holera, dar numai maine vor putea să se pronunțe, dacă așa face cu holera nostră.

Cadavrul lui Maletici va fi îngrăpat la noapte în cimitir și va fi ars cu var. Cimitirul rămâne închis pentru public douăzeci și patru de ore.

Pesta 8 Iunie.

Aici se vorbește, că turburătorii au început să se organizeze tot mai bine și că însă dat următoarea lozincă: «Sânge pentru sânge; asasini celui înmormântat astăzi trebuie pedepsiți.»

Studenții aveau să intre după amiază o intruire, în care să luat rezoluția de a și continua activitatea în interesul înșinuării unei armate curat ungurești.

Serviciul telegrafic al „România Libera”

Dublin, 10 Iunie.

Turburările din Belfast aveau să luat un caracter mai grav. Poliția a tras asupra mulțimii. Cinci persoane aveau omorâte. Sună numeroși răniți.

Rescuzații aveau să luat un oare-care număr de case.

Münich, 10 Iunie.

Allgemeine Zeitung afișă cu profundă părere de rău că după părere unanimă a celor mai cunoscuți doctori din Capitală, o boala gravă împiedică pe Rege într-un mod permanent, de a exercita autoritatea.

In consecință numirea printului Luitpold ca regent și convocarea Dietei sunt iminente.

Viena, 10 Iunie.

Camera a adoptat în discuție generală, prin 151 voturi contra 113 tariful vamal prezentat de guvern și a respins toate propunerile contrarie.

Roma 10 Iunie.

Discursul Tronului spune că proiectul de buget ce va fi prezentat Camerelor este echilibrat într-un mod perfect și că Parlamentul va avea să examineze măsurile pregătite de guvern pentru a mări soliditatea și puterea armatei și a marinei italiane. El adaugă că relațiile Italiei cu toate celelalte State sunt din cele mai cordiale și că se datorează sentimentului de concordie care unește toate Cabinetele Europei, crucea unui resbol în Orient, și în fine că Italia a contribuit în mod eficace, prin atitudinea sa legală și energetică, la menținerea păcii.

Münich, 10 Iunie.

Buletinul legilor publică o proclamație a printului Luitpold, ce spune că Regulile fiind impiedicate, din cauza unei boale grave, de a îndeplini pentru mult timp datorile sale, Printul ia în mâna regența Regatului și convoacă Dieta pentru 15 Iunie.

London 10 Iunie.

Banca Angliei a redus scutul la 2 și jumătate la sută.

(Havas).

A se vedea ultimele stiri pe pag. III-a.

BUCURESCI, 30 MAI

Epoca în care ne aflăm, bogată în neajunsuri și fel de fel de crize, e însemnată mai ales printr'un mare neajuns, — criza intelectuală.

Nu totuși o simt; — intră totuși ca factor determinător în toate cele alte crize de care suntem bântuiați. E o zăpăceală în inteligență și o mărturisire de slăbiciune, care trebuie să îngrijescă pe oricine găndește mai departe decât vede cu ochii.

Cât are să ție această criză, și cum are să se tămaudiască, ne va spune viitorul; — d'ocamdată constatăm cu mănuire o boală prezentă.

Gospodăria noastră merge rău; — totuși o recunosc, — guvernamentalii convinși, ori opozitioniști cu orice preț, — cu deosebirea de temperament a fiecăruia.

Cum îndreptămecastă gospodărie?

Îată o întrebare să, să va trebui să stea în mintea tuturor, — partide și grupuri politice, — căci toate sunt interesate de o potrivă, pare-se, că țara să ne meargă bine.

Să intru această nu vine să credem pe A. în puțin patriot decât pe B.

Cum se răspunde, însă, la această întrebare în vitală însemnată?

Cu multă mănuire am constatat și constatăm, că atunci de la guvern, că și cei din opozitie întăriziază cu aducea acestui răspuns...

Si nu putem crede că întărirea provine din îndărătnicie, numai că să nu afli și alii ideile ce ar fi având unii, ie dintr-o parte fie din alta, ci o însamă, fără teamă de remușcare, pe seama săraciei de idei, ori nesiguranței daca nu lipsește de gândire.

De aci zăvăba piroteala, confuziunea care se vedea atât în Parlament și Cabinet, că și în afară de Parlament; în cercul celor ce tin puterea, că și în cercul celor ce o revindică.

Fenomenul acesta al crizei intelectuale e mai semnificativ în rândurile majorității parlamentare și guvernării, și chiar dacă înțelegăvării se produc, ele în foarte puțin, — arătând printre acestea că de ușurele sunt; — într-o clipă se trece de la o soluție la alta.

Dispare rapidă chiar delicata impresiune a aparenței că cei ce vorbesc gândesc că de puțin.

Si când criza intelectuală este atât de acută, cum vom lupta, cu speranță de îsbândă, în contra celorlalte crize de care suntem găduiți?

Primul ministru actual are o imensă majoritate în Corpurile legiuitoră, — cum poate nu e ministrul în Europa!

Această majoritate e gata să voteze orice, și urma cu devotament și supunere într-o toată parte. De ce nu o punem pe lucru, n' o disciplinează spre bine, — cum deja e disciplina să spre pierdere de vreme și deține de la o soluție la alta?

Scim că d. Brătianu a căștigat atâtă autoritate asupra partidului său, încât puțini ar avea îndrăneală să se așeze serios d'a curmezișul voinei sale.

De ce această voine nu se îndreptă către lecuirea suferințelor?

De ce stă pe loc și nu scutură, prin activitatea executivei, piroteala majorității, și nu aduce oarecare ordine în confuziunea de îndeajună de care dau un spectacol triste rândurile dese ale devotajilor din Parlament?

Daca primul-ministru crede că se mai poate îngădui această stare de lucruri, fără neajunsuri mari pentru țară, atunci dă probă netăgăduită că însuși d-sa nu este scutit de acea criză, căreia a căzut roabă supusa d-sale majoritate.

Ori este convins, din ultimele consfătuiri ținute, că nu mai poate face nimic în această criză intelectuală?

Supunem această întrebare președintelui Cabinetului, sperând că are să înceleagă cel puțin însemnatatea, și să caute a reacționa, — dacă mai are putere, — în contra

acestei stării psihologice bolnavioase.

Alt-fel vom merge din rău în mai rău.

Stim că d-sa nu e de trampă a se face în zece pentru a studia și deslega sutele de cerințe ale Statului. Si nu'l vom învinovați că nu poate face ceea ce nu i-a fost dat să facă.

Să aleagă însă între declararea francă de neputință intelectuală, și între hotărârea d'a locui cu oameni vrednici pustiul Parlamentar ce l'inconjură.

In săptămâna 19-26 Mai, seceta a fost a pronunțată în județele Buzău, Covurlui și Gorj în cat porumbul nu putea răsări, și cel răsărit nu putea fi prăsit; iarba de pe izlazuri și suhaturi aproape dispăruse, și vîtele n'aveau păsune.

Cele mai frumoase sămănături, în săptămâna aceasta, aveau să fie în județul Ialomița.

Alătării a fost ploaie torențială și furtonă mai peste toată țara.

Ateneul i-a rămas nevenită 65,651 de bilete de loterie.

In județe, furtonă de alătării se zice că ai un morător turme întrezi de o ciobăni cu tot.

Marți vor pleca din București prin județul Ialomița ambulanțe militare.

Consiliul comunal, luând act de comunicarea ministerului de interne relativ la primirea dimisiei d-lui N. Fleva, a hotărât să rezolve cestiunea alegerii unui nou primar într-o ședință viitoare.

La 9 Iunie vine înaintea tribunalului Ilfov procesul primăriei București cu berăria Oppler, pentru taxele berii.

Am spus ieri că în strada Berzii s'a găsit o servitoare spânzurată.

Din cercetările facute, până acum, rezultă că numita femeie s'a sinucis din cauza de gelosie. Ea și-a dat moartea strângându-se de gât cu o față de copil.

Parchetul, vestit imediat de aceasta, instruiește afacerea spre a se descoperi dacă nu cum va exista vre-o crimă. — Cadavrul a fost transportat la spitalul Brâncovenesc, spre a-i se face autopsie.

Postul de diriginte al coroului vocal de la biserică Radu-Vodă din Capitală, fiind vacanță, se va încheia concurs pentru ocuparea lui în ziua de 28 Iunie.

Tribunalul din Brașov a condamnat zilele acestea la căte 2 zile închisoare și 10 florini amendă pe cățăva tineri Români care, în sărbătorile Paștelui au purtat pe stradă cocarde cu tricolor românesc.

In comuna Gârbovi, jud. Ialomița, secara este atacată de găndaci.

Furtuna de alătării a dărmat cu totul săpunăria d-lui M. Vladescu din strada Foișorul Nr. 125, acoperind trei oameni sub dărămăturiile sale.

Dintre aceștia unul, Petre Sima, a fost mai târziu scos mort, cel d'al doilea a fost trimis în curs spitalului Brâncovenesc, încă cu viață și se speră a se scăpa, iar cel d'al treilea este rănit mai ușor.

</div

stone a zis în discursul său final, că cine va vota pentru acest bil recunoaște numai principiul unui corp legiuitor irlandez pentru afacerile irlandeze, păstrându-i libertatea de a combate toate dispozițiunile speciale ale bilului. Aceasta conține doar puncte vitale: împărțirea legăturilor și apoi împărțirea obiectelor ce vor avea de tratat. Se poate susține, că Austria cu diferențele sale naționalități se ține numai cu principiul autonomiei locale. Bilul irlandez tinde la această autonomie locală pentru Irlanda.

Gladstone nu adus nici un argument nou în discursul său și cu toate că a cerut, ca bilul să fie adoptat numai în principiu, putându-i se aduce toate modificările posibile, totuși Camera s-a pronunțat contra proiectului.

In timpul votării, precum și în urmă, au fost scene ne mai pomenite în Parlamentul englez. Când s-a făcut cunoscut rezultatul, toți membrii Camerei au sărit în picioare ca electrizată. Strigătul asurzitor se ridică din toate părțile. Sgomotul trinu multe minute. Parnelii și mulțimea din culoarea extreame strigații pe Gladstone; alii răspundeați săbierând. Deodată începusă să se cânte imnul național în corridor; mulți de oameni țineau istorul: era o scenă ne mai pomenită!

Ziarul *Times* condamnă ca tot-d'auna proiectul lui Gladstone; apoi zice că datoria primierului ar fi, după acest eșec, să se retragă de la putere, dar e mai probabil, că el va propune disolvarea Parlamentului, cu ceea ce se va invoi poate și regina din motive practice. Foia *Cetății* speră, că la alegeri țara va respinge președintenții pe Gladstonianii.

COPURILE LEGIUITOARE (Sesiune ordinată prelungită)

Sedinea din 29 Mai.

Senatul. — Alegerea colegiului 2 de Husz (d. Pivnicer) se invalidează.

D. Gherghel își desvoltă interpelarea să asupra descreșterii populației românești, mai ales în Moldova. D-sa acuză direcția serviciului sanitar de neglijență, și de părtinire pentru evrei. — In răspunsul său d. ministrului de interne, calea de enorimitate relatăriile d-lui interpelator.

Se votează căteva petiții și pensiuni, apoi sedinea se ridică.

Camera. — Colegiul I de Tecuci se declară vacant, pentru că reprezentantul acestuia este d. Teriachi, a fost numit ministru plenipotențiar la Atena.

D. Ion Sturza interpelează pe d. ministrul de externe asupra convenției cu Elveția, votată în sedința trecută. D-sa zice că n-ar fi votat tariful autonom dacă ar fi știut de această repezelă, și acuză pe guvern că n'are tarif convențional. — D. ministrul de externe se miră de această tălmăcire a votului Adunării și adaugă că există tarif convențional.

Se discută proiectul pentru desființarea consiliului superior de pe lângă ministerul agriculturii, comerțului, industriei și domeniilor. — D-nii Mihăilescu și N. Ionescu combat acest proiect, raportul și susține,

d. ministrul primește menținerea consiliului în mod onorific. Votul asupra luării în considerație e nul.

La 5 ore sedința se ridică.

TEATRUL NAȚIONAL

(Tribunalul Comercial din Ilfov).
Direcționă generală a Teatrelor cu Aristeia Manolescu.

Teatrul Național. — *Artiștii asociați.* — *Caracterul acestor societăți.* — *Retragera unui asociat.* — *In ce anume casuri poate da loc ca daune-interese.* — art. 1527 și 1528 codul civil.

Într-o societate fără termen, unul din asociați se poate retrage ori când, destul numai ca retragera să fie de bună credință și la timp oportun.

Prin urmare, este neadmisibilă cererea de daune-interese portată de Direcționea generală a Teatrelor contra unuia din societarii Teatrului Național, dacă Tribunalul constată în fapt că retragera a fost legitimă și la timp, astfel că prin ea nu s-a adus nici un prejudiciu Teatrului Național.

Nr. 259. — S-a prezentat din partea Direcționei generale a Teatrelor d. Al. Constantinescu, și d-na Aristeia Manolescu asistată de soțul său d. M. Manolescu și de d. avocat H. Fundăcanu.

Tribunalul.

Asupra acțiunii intentată de către Direcționea generală a Teatrelor contra d-nei Aristeia Manolescu, artistă dramatică și societară a Teatrului Național, pentru că să fie condamnată să îl plătească suma de 5,000 lei, daune-interese pentru repararea prejudiciului cauzat Teatrului Național părisindul, fără motiv legitim, spre a se duce să joace aiurea, și să îl restituie suma de lei 929 avansată d-sale de către Direcționie;

Considerând că defendoarea, în calitate de artistă societară a Teatrului Național, neavând fixat nici un termen pentru figurarea sa în această societate, este, după dispozițiunile art. 1527 cod. civil, privită ca asociată fără men, și prin urmare în drept a se retrage ori când, atât numai ca această retragere să fie făcută de bună credință și la timp;

Că, după dispozițiunile art. 1528 codul civil, renunțarea nu e de bună credință când asociatul o face în scop de a își însuși singur profitul ce asociatul speră și îl dobândește în comun, că este fără timp când lucrurile nu se mai află în toată intregimea lor și interesul societății cere amânarea defasării;

Considerând că defendoarea Aristeia Manolescu, retrăgându-se de la Teatrul de parte a lui voit să-și însușească singura profitul ce asociatul speră și îl dobândește în comun, din contră, pentru motiv de legitimă indignație, după cum se arată mai jos, a fost nevoită să-și sporească sumă de 5,000 lei, după ce a cumpărat de la teatrul de partea sa o parte din prima reprezentanță de la teatrul de partea sa, care a costat 929 lei, etc. — (Dreptul).

de traducțiunile insie a piesei *Romeo și Julietă*, de la adresa comitetului teatral de mai mult timp (a a d-lui Ghica de cinci ani și a d-lui Antonski de patru ani) și pe care sin le puteau avea în vedere defendarea, pune în repetiție o traducere în propria artă. Manolescu, soțul artistă Manolescu, cu care avea defendoar alternativ rolul Jullietei, traducere nepri înăuntrul de comitetul teatral și care, după rezultat din deosebită mărturie, Ventura, membru pe atunci în comitek teatral, era fără nici o valoare literară și devrerăta nulitate a piesei originale și înțelesul traducătorului să reiasă în nenumai rolul pe care era să îl joace dñeș Romeo; că, contra acestor incorecte prădări, defendoarea reclamă Direcționel, ea nu i-a dat legitima și cuvenita săcăstie; că această purtare a Direcționel nu a fost motivată pe esces de năprasă către alti artiști rivali și defensori, cel puțin a fost motivată pe faptul că ideia și aprecierea sa nu mai simțea risitate de serviciile deneș;

Că, în adevăr, toaptele ca *Romeo și Julietă*, *Marțial* și altele, unde concursul defendoarei parea a necesar, a fost reprezentat, și, după reciarea Direcționel, cu același succes ca și cum ar fi participat în scenă și defendoar; astfel că din acest punct de privireci se poate zice că Direcționea a suferit un prejudiciu, mal ales că cu nimic nu a stabilit în instanță că vre un din piețe ce era să se reprezinte nu s-a reprezentat din pricina retragerii defendoarei;

Că, rău neputențită se zice că lucrurile (adică totalitatea pieselor anunțate în repertoriu) nu se mai jucău în intregimea lor, nu se poate pretinde nici că retragerea de la teatrul a defendoarei nu a fost făcută la timp;

Considerând că, prin ce privesc restituirea sumei de 292 lei avansată defendoarei de către Direcționie, d-sa nu a făcut nici o obiecție;

Pentru aceste mive, admite în parte acțiunea, respinge cererea de daune-interese și condamnă pe d-na Aristeia Manolescu să restituie Direcționel generale a Teatrelor suma de 929 lei, etc. — (Dreptul).

DIN TRANSILVANIA

Sibiu 27 Mai st. v.

Maghiarii n'au scut să profite de poziția ce li s'a creat prin pactul dualist ca să se pregătească pentru toate eventualitățile, și astăzi situația lor este mai gravă ca în 1850, mai gravă ca în 1850, mai gravă ca oră și când în timpul celor din urmă doă sute de ani.

La 1848, ridicându-se contra Casei de Austria, ei mergeau cu curențul liberal-revoluționar al timpului de atunci și de aceea se bucură de simpatile societății culte din Europa, care îl lăudă după modul în care susțineau deputații din Dietă.

Sunt cu toate aceste în joc niște interese mari, care cer ca acest popor nesocotit să fie crujat, și pot să vină împrejurări, în care chiar și noi vom trebui să aruncăm vîlul peste trecut și să susținem Coroana, care le incuvintă tot, le ierta tot, numai ca să se mențină ordinea publică, pe care noi, cei asupriți, n'aveam înțeles, iar Maghiarii o respectă numai că vreme pot să facă tot ceea-ce vor ei.

Acum Maghiarii, acești Maghiari ruini, discreditati și isolati, s'au pus în conflict și cu Coroana.

Este o porning firească bucuria pe care o vor fi simțind mulți dintre noi, și nimeni nu poate să ne mustreze pentru mulțumirea, cu care privim la prostile, pe care le fac băieți prin strădele din Buda-Pesta și la chișotiadele deputaților din Dietă.

In timpurile grele ce se pregătesc n'avem să consultăm legitima adversitate, pe care așteptat-o Maghiarii în noi, ci mai ales interesele noastre naționale, iară acestea cer, ca poporul maghiar să îl vină în fire, nu însă, ca el să fie strivit.

(Tr.)

E LIBER OMUL ?

CAP. IV.

§. 6.

Să deschidem Istoria.

Vom citi că bătrânelul Caton era brutal cu slavii săi, și n'avea indurare de bătrânețea lor cum n'avea de aceia unul cal.

Daca am judeca purtarea lui după ideile

moderne, am găsi-o condamnabilă. Fiind bine înțeles, am putea zice, că orice om trebuie să fie liber, numai prin faptul că e om, sclavia este o înimă de lăs-umanitate. Nu trebuie să se purtă în felul lui Caton. — Această concluzie mi se pare aproape de neatacat; dar presupunem că am adăuga aceste vorbe: — Caton a fost vinovat că a avut slavii, a lipsit de la datoria sa de a îl libera; trebuie să'l veșejim ca pe neguțătorul de Negri ce este urmarit astăzi din mare în mare; trebuie să'l des-

poem de reputație de virtute ca de un bun rău dobândit și chiar ca de o manta de ipocris. — Oare bunul simț al fiecărui nu se revoltă în contra unei severități mai mult decât draconiană? Oare n'aude fizice în el insuși o energetică protestare a rațiunii? — Nu, zice ea, nu se poate cere unu om mort de 20 de secole, să aibă ideile secolului nostru. Nu e drept să îl aplicăm un cod pe care nu îl poate cunoaște; o asemenea procedare se poate întrebună când se credea că toți oamenii din orice timp și din orice țară au avut aceleași reguli de morală, când se dregea după modern spiritul și costumul celor vecinăi, când cel în viață presupunea morțiilor un ideal asemenea cu al lor, — ideal al presintelui care trebuia să se potrivească trecutului și viitorului. Pentru oamenii evului-mei, Enea era un cavaler îmbrăcat în fier care se lupta cu lumea, se ducea cu evlavie la liturgie și era galant cu damele. Pentru un curtezan al lui Ludovic XIV, Achil este un eroi elegant, cu haină brodată și peruci albă, e amator de bună-cuvintă, chiar în focul pasiunii. Astăzi, însă, care e școlarul care nu ar ride văzând pe Achil său pe Enea înțotonați astfel? Cine nu știe că obiceiuri, educație, credință erau cu totul diferite acum două mii de ani, și că oamenii și lucrurile de altă-dată nu se pot înțelege și aprecia, daca nu ne vom desface de opiniunile noastre actuale. — Trebuie să să zicem despre Caton: era dintr-o epocă când dreptul de proprietate al omului asupra omului nu era încă contestat, când chiar filosofii, ca Aristote, credeau în eternitatea sclaviei; avea negreșit ideile contemporanilor săi; — nu îl putea inventa altă, — aşa că ar fi un eror non-sens a i se impătu acum o conductă conformă cu aceste idei.

Acesta e veridicitate pe care îl dă acum istoria. Condamnă faptă și achită pe om.

Dar, fără a ne urca așa sus, determinismul poate aduce destule precedente.

Era un timp când ereticii erau arși. Erau pedepsiți pentru credințele lor în contră ortodoxiei, ca și cum fiecinei să putea alege o credință oră altă. S'a înțeles în fine că nu omul să face spiritul, și în ciuda ultimilor admiratori ai închiiziunii rugurile nu se vor mai aprinde.

Era un timp când se maltratau și se ucideau nebuni, aceia de exemplu care se credeau și se afisa că fermecători. Erau pedepsiți pentru vorbele și faptele lor, ca și cum nu ar fi fost consecința fatală a sdrucinării creerului. S'a înțeles în fine că era curată cruzime și nedreptate strigătoare să lovești pe niște bieți nenorociți, a căror crimă era dă le fi inteligență turburărată. Un acuzat a cărui nebunie este pro-

ma Robert Burel. Insă, cu tot numele acesta vulgar, sunt și baronul de Corpșieu.

Fiu d-lui de Corpșieu! Iacă o frasă mică însă care trebuie să vă spue multe lucruri!

Socotește doamna amirală, că n'avea și dorile cumva mult ca să văd să vă amintesc suvenirile pe care numele d-lui de Corpșieu nu poate să nu le deștepte în memoria dv.

Bine-voiești dar a lăsat o scrisoare să veniți în Curtea Dragonului Nr. 20, într-o casă cu o infăcișare destul de ticăloasă, unde locuiesc în cea din urmă cameră a catului cel mai de sus. Curtea Dragonului dă în strada Dragonului, la cățiva pași de strada Varennes.

Da, socotește că mai bine vă veți hotără să veniți la mine de căt să mă primiți în otelul dv. unde văz și negreșit anevoie să explicați d-lui amiral Firmin de La Marche prezența mea.

Ori cum însă, ori dăți veni în curtea Dragonului ori că voi veni eu în strada Varennes, este un lucru de care trebuie să fiți încredințați, adică, că reputația dv. de virtute și de onoare atât de primirea ce veți face acestei scrisori.

Prea umilului și prea ascuțitorului dv.

Robert Burel.

Scrierea aceasta era negreșit o scrisoare

de *chantage*, o operă odioasă, miserabilă, ceva care nu se baza pe nimic serios și care trebuie primită cu tăcere și cu dispreț.

Un singur lucru era de făcut: a rupe scrisoarea aceea măștvă, a arunca bucătărie în foc și a nu se mai ocupa de ea.

Însă oră că de hotărâță fusese deocamdată Laurentă să facă astfel, totuși își lăsa seama. Când vru să rupă scrisoarea și să o arunce în foc, se opri și se mai gândi.

Acum i se părea că ar fi o nesocință mare să nu ție compt de amenințările acestei, mai cu seamă că erau îndreptate împotriva celei mai sînte dintre creațuri.

Ea nu știa ce însemnează acele amenințări; nu înțelegea aluziile ce coprindeau scrisoarea, nu știa cine era acel baron de Corpșieu, al căruia nume nu putea să nu deștepte suvenirii în spiritul mami sale.

Însă simțea înprejurul său o atmosferă de pără otrăvită, și numai de căt se temu tot atât de mult ca să păstreze secretul despre scrisoarea aceasta că și să descoperă existența ei acelaia căruia i se adresa.

De o dată și veni o inspirație.

Pentru că Provedința săcuse că ea să deschiză scrisoarea aceia blestemată, apoi Provedința voise să rezerve grija dă se cobori pără în fundul unei astfel de măști și să ascunză mami-si secretul.

Da.

Ea se va duce la întâlnirea aceea prețință cu atâtă violență. Ea va vedea pe acel Robert Burel, ea îl va cere explicația acelor amenințări, ea îl va zdrobi sub greutatea indignării sale și îl va săroașcă, să tremure poate!

O dată apucată pe calea aceasta, nu trebuie să întârzie să și pue planul în execuție.

</

